

12. U Kyievi vykryly uhrupuvannia torhovtsiv zbroieiu [A group of arms dealers was exposed in Kyiv]. URL.: <https://www.ukrinform.ua/rubric-kiv/2889752-u-kyievi-vikrili-ugrupuvanna-torgovciv-zbroeu.html>.
13. Nor V.T. (1978) Problemy teorii ta praktyky sudovykh dokaziv [Problems of theory and practice of forensic evidence]. Lviv: Vyshcha shkola. 110 p.
14. Kudrjavec V.N., Min'kovskij G.M., Saharov A.B. (1975) Lichnost' prestupnika [The identity of the criminal]. Moskva. 178 p.
15. Min'kovskij G.M., Komissarov B.C. i dr. (1990) Bor'ba s organizovannoj prestupnost'ju: problemy teorii i praktiki. [Fight against organized crime: problems of theory and practice]. M., P. 52.
16. Gurov A.I. (1990) Professional'naja prestupnost'. Proshloe i sovremennost' [Professional crime. Past and present]. M., P. 208-209.
17. Ustinov B.C. (1993) Ponjatie i kriminologicheskaja charakteristika organizovannoj prestupnosti: Lekcija [The concept and criminological characteristics of organized crime]. Nizh. Novgorod. P. 21.
18. Osnovy bor'by s organizovannoj prestupnost'ju [Fundamentals of the fight against organized crime]. / Pod red. V.S. Ovchinskogo, V.E. Jeminova, N.P. Jabloкова. M., 1996. 400 p.

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.4.26>

POJĘCIE I ZNAKI POLITYKI PUBLICZNEJ W ZAKRESIE ZAPOBIEGANIA PRZEMOCY DOMOWEJ

Andrii Tomchuk

student

Naukowo-Badawczego Instytutu Prawa Publicznego (Kijów, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-8824-7459

Tomchuk@gmail.com

Adnotacja. W artykule polityka państwa w zakresie zapobiegania przemocy domowej została zbadana jako przedmiot wiedzy naukowej i na podstawie wyjaśnienia genezy jej treści podano autorską definicję takiego pojęcia. Biorąc pod uwagę autorską definicję polityki publicznej w zakresie zapobiegania przemocy domowej, wyróżniono charakterystyczne znaki dla polityki publicznej w zakresie zapobiegania przemocy domowej, jako odmiany polityki publicznej: 1) jest to działalność upoważnionych organów administracji publicznej, która przejawia się w formie podejmowania aktywnych działań, mających na celu przede wszystkim zapewnienie niedopuszczenia i zapobiegania przemocy domowej; 2) takie działania są wykonywane jako przez upoważnione organy władzy państwowej jak i jednostki samorządu terytorialnego, na podstawie ich kompetencji i specyfiki ich działalności; 3) określona działalność ma cel; 4) określona działalność ma charakter planowy (programowy); 5) ma charakter systematyczny; 6) ma charakter systemowy; 7) ma charakter kompleksowy.

Słowa kluczowe: polityka publiczna, zapobieganie przemocy domowej, przemoc domowa.

CONCEPTS AND SIGNS OF STATE POLICY IN THE FIELD OF PREVENTION OF DOMESTIC VIOLENCE

Andriy Tomchuk

Applicant

Research Institute of Public Law (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-8824-7459

Tomchuk@gmail.com

Abstract. In the article the state policy in the field of prevention of domestic violence is investigated as an object of scientific knowledge and on the basis of the explanation of the genesis of its content the author's definition of such concept is given. Given the author's definition of state policy in the field of prevention of domestic violence, the characteristic features of state policy in the field of prevention of domestic violence as a kind of public policy: 1) is the activity of authorized public administration bodies, which manifests itself in the form of active first of all to ensure the prevention and prevention of domestic violence; 2) such activities are carried out by both authorized state authorities and local self-government bodies, based on their competence and the specifics of their activities; 3) the specified activity has the purpose; 4) the specified activity has planned (program) character; 5) has a planned nature; 6) has a systemic nature; 7) has a complex character.

Key words: state policy, prevention of domestic violence, domestic violence.

ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ

Андрій Томчук

здобувач

Науково-дослідного інституту публічного права (Київ, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-8824-7459

Tomchuk@gmail.com

Анотація. У статті державна політика у сфері запобігання домашньому насильству досліджена як об'єкт наукового пізнання, та на підставі пояснення генезису її змісту надано авторське визначення такому поняттю. З огляду на авторське визначення державної політики у сфері запобігання домашньому насильству виділено характерні ознаки для державної політики у сфері запобігання домашньому насильству як різновиду державної політики: 1) це діяльність уповноважених органів публічного адміністрування, яка проявляється у формі вчинення активних дій, що спрямовані насамперед на забезпечення недопущення та профілактики вчинення домашнього насильства; 2) таку діяльність здійснюють як уповноважені органи державної влади, так і органи місцевого самоврядування, виходячи з їх компетенції та специфіки їхньої діяльності; 3) вказана діяльність має мету; 4) вказана діяльність має плановий (програмний) характер; 5) має планомірний характер; 6) має системний характер; 7) має комплексний характер.

Ключові слова: державна політика, запобігання домашньому насильству, домашнє насильство.

Вступ. Проведення реформ в Україні відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна–2020» потребувало змін насамперед у правосвідомості суспільства. Вказана стратегія мала на меті розвиток демократичних засад у різних сферах суспільних відносин. Передбачений комплекс заходів щодо попередження та протидії домашньому насильству повинен був сприяти нормальному розвитку гармонійних сімейних відносин і надалі забезпечити їх. Адже сім'я та суспільство в цілому, які захищені від насильства, є основою правової та демократичної держави. Однак на нинішньому етапі розвитку України як правової та демократичної держави проблематика домашнього насильства, на жаль, все-таки залишається досить суттєвою проблемою. Справедливим буде зауважити, що проблема домашнього насильства надзвичайно гостро стоїть не тільки в Україні, а й у всьому світі.

Окремих питань запобігання домашньому насильству приділялась увага в наукових дослідженнях Н.В. Аніщук, А.А. Вознюк, Б.М. Головкина, К.А. Гурковської, М.Г. Заславської, І.М. Доляновської, О.О. Дудорова, В.О. Іващенко, О.М. Ільяшенко, Н.І. Лесяк, Л.М. Сукмановської, К.М. Плутицької, Ю.В. Петрушенка, О.М. Ткаленка, М.І. Хавронюка, С.В. Якімова, Т.В. Циганчук та інших, однак дослідження поняття та ознак державної політики у сфері запобігання домашньому насильству проводилося фрагментарно.

Метою статті є визначення поняття та ознак державної політики у сфері запобігання домашньому насильству.

Основна частина. За даними Національної поліції України за 2019 рік, кількість звернень щодо вчинення домашнього насильства склало близько 140 тисяч, із них близько 3 000 було отримано від дітей. За цей же період було складено близько 106 тисяч протоколів за вчинення адміністративного правопорушення за статтею 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП). Водночас слід зауважити, що у 2019 році було винесено 15 878 тимчасових заборонних приписів, із них чоловіки –15 259, жінки – 616) (Monitoring the situation of the justice system's response to domestic violence and gender-based violence, 2019).

Наведена статистика з урахуванням загальної кількості звернень щодо вчинення домашнього насильства у 2019 році видається дивною, адже у випадку несвоєчасного застосування термінового заборонного припису щодо особи-кривдника прояви домашнього насильства щодо потерпілої особи можуть повторюватися ще за умови й того, що кривдник буде роздратований фактом виклику працівників правоохоронного органу.

Однак вищевказана ситуація частково зумовлена тим, що за даними дослідження, проведеного Фондом народонаселення ООН, організацією «Ла Страда Україна» й Женевським центром демократичного контролю за збройними силами у 2019 році, 38% суддів і 39% прокурорів вважають домашнє насильство «приватною справою». Так, 59% правоохоронців вважають більшість повідомлень про домашнє насильство неправдивими. До 84% поліцейських ставлять у пріоритет примирення, а не покарання (For domestic violence – behind bars: How Ukraine and the world fight domestic abuse, 2019).

За словами заступниці Міністра внутрішніх справ України К.В. Павліченко, за 9 місяців 2020 року правоохоронці зареєстрували 157, 8 тисяч заяв і повідомлень щодо домашнього насильства. За вказаний період поліція склала 102, 9 тисяч адміністративних протоколів за статтею 173-2 КУпАП (вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, невиконання термінового заборонного припису або неповідомлення про місце свого тимчасового перебування) (Since the beginning of the year, the police have issued 34,000 injunctions against domestic abusers, 2020).

Разом із тим слід відзначити, що державна політика України поступово стає на шлях боротьби з проявами домашнього насильства й уже натеper є деякі позитивні результати запроваджених заходів. Так, завдяки вдосконаленню національного механізму міжвідомчої взаємодії у сфері запобігання та протидії домашньому насильству кількість звернень до державних органів із приводу вчинення домашнього насильства у 2020 році зростає. Вказане свідчить про позитивну тенденцію розуміння факту порушення прав і зростання рівня довіри до органів державної влади.

Найбільше заходів щодо запобігання та протидії домашньому насильству проведено в Запорізькій (486), Одеській (425), Луганській (330) областях і м. Києві (362). Найбільша кількість осіб, спрямованих на проходження програм для кривдників, у Хмельницькій (77), Миколаївській (26), Львівській і Луганській областях (22 осіб відповідно) (Presidential Decree “On urgent measures to prevent and combat domestic violence, gender-based violence, protection of the rights of victims of such violence” was signed, 2020).

Уперше запрацювала державна гаряча лінія для осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей. Ухвалено відповідну постанову щодо підвищення ефективності роботи зі зверненнями й повідомленнями про / від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей або про загрозу вчинення такого насильства. Визначено порядок опрацювання звернень від постраждалих осіб. Працює єдиний короткий номер «гарячої лінії» 15-47 з питань протидії торгівлі людьми, запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі й насильству стосовно дітей (станом на 01 вересня 2020 року надійшло 6 727 звернень) (Presidential Decree “On urgent measures to prevent and combat domestic violence, gender-based violence, protection of the rights of victims of such violence” was signed, 2020).

Однак очевидно, що успішність запобігання домашньому насильству як суспільно-шкідливому явищу залежить насамперед від комплексності проведення заходів такої протидії, які будуть спрямовані на вчинення активних дій у всіх напрямках суспільного життя з метою формування негативного стереотипу й нетерпимості до явища домашнього насильства. Тобто в такому контексті йдеться про запровадження державної політики у сфері запобігання домашньому насильству. Проте для проведення дослідження заходів, реалізованих державою щодо протидії проявам домашнього насильства, а також надання оцінки таким заходам необхідно всебічне дослідження державної політики у сфері запобігання домашньому насильству як об'єкта наукового пізнання, встановлення його поняття та ознак, а також пояснення генезису її змісту.

В одному із соціологічних словників політику визначено як сферу відносин між класами, пов'язану з боротьбою за владу в державі, з визначенням форм, завдань, змісту діяльності держави (Hvishiani, 1988: 236). У більш сучасному політологічному словнику відбивається дещо інше розуміння політики, згідно з яким це організаційна, регулятивна й контрольна сфера суспільства, в межах якої здійснюється соціальна діяльність, спрямована головним чином на досягнення, утримання та реалізацію влади індивідами й соціальними групами для здійснення власних запитів і потреб (Horbatenko, 2004: 497–498).

У наукових дослідженнях вказана категорія також розглядається з позицій декількох наукових підходів. Так, І.О. Кресіна, А.С. Матвієнко, Н.М. Оніщенко, Є.В. Перегуда, О.В. Скрипнюк та інші науковці схарактеризували державну політику як «систему цілеспрямованих заходів, які ставлять на меті розв'язання тих чи інших суспільних проблем, задоволення суспільних інтересів, забезпечення стабільності конституційного, економічного, правового ладу країни, <...> специфікою якої є те, що вона реалізовується через владні структури, які мають повноваження монопольного права держави на законний примус» (Kresina, 2006: 35).

Як відносно стабільну, організовану й цілеспрямовану діяльність / бездіяльність державних інституцій, здійснювану ними безпосередньо чи опосередковано щодо певної проблеми або сукупності проблем, яка впливає на життя суспільства, характеризує державну політику В.В. Тертичка. Так, науковець зазначає, що таке визначення державної політики передбачає те, що вона засновується на законі й має бути легітимною, у зв'язку із чим державна політика не постає виключно на власній волі й власному бажанні тих, хто нині наділений державно-владними повноваженнями. Навпаки, для того, щоб цей напрям діяльності держави мав системний і цілісний характер, необхідно від самого початку мати певний набір принципів і правил, що вказують на тип політичного режиму; спосіб організації державної влади; основні політичні інститути, наявність яких забезпечує нормальний розвиток державного механізму; базові цінності й завдання, що повинні реалізовуватися під час державного й суспільного розвитку. Ці правила мають бути зафіксовані на законодавчому рівні для того, щоб не виникало двозначних політичних інтерпретацій того, в який спосіб слід реалізовувати політику й на яких підставах (Tertychka, 2002: 82–83).

Водночас О.П. Дем'янчук зауважує, що термін «державна політика», як правило, означає наміри уряду вжити певних заходів загального характеру для розв'язання якихось значних державних завдань, тобто для здійснення державної влади (Demianchuk, 2000: 31).

Проте, на нашу думку, незалежно від термінології метою державної політики має бути задоволення інтересів суспільства в цілому, окремих суспільних груп та індивідуумів, розв'язання нагальних і перспективних проблем, забезпечення розвитку складників суспільної діяльності (економіки, політики, соціальної сфери тощо) й нації в цілому.

Узагальнення різних варіантів і підходів указує на можливість визначати формування (владними структурами) державної політики як безперервний циклічний процес, котрий містить сукупність послідовних дій, взаємодію різних взаємопов'язаних елементів та інституцій із притаманними їм функціями й засобами досягнення кінцевих результатів (схвалення політики).

На наш погляд, найбільш вдалим до розуміння та розкриття сутності державної політики є діяльнісний підхід, де державна політика розглядається як специфічна діяльність органів публічного адміністрування, що здійснюється від імені й в інтересах держави й спрямована на реалізацію її функцій в окремій галузі суспільного життя та вирішення суспільного запиту, що існує. Адже насамперед вказане явище пов'язане з вчиненням органами публічного адміністрування певного комплексу дій у певній галузі суспільних відносин, які спрямовані на реалізацію функцій держави. Слід також додати, що державна політика містить як

формування та постановку завдань і цілей щодо вчинення конкретних дій у певній галузі суспільного життя, що потребує регулювання, так і вчинення дій, спрямованих на їх реалізацію.

Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» № 2229-VIII від 07 грудня 2017 року встановлено, що під поняттям «запобігання домашньому насильству» слід розуміти систему заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами й організаціями, а також громадянами України, іноземцями й особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, і спрямовані на підвищення рівня обізнаності суспільства щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки в приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед до постраждалих дітей, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі й обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються (On prevention and counteraction to domestic violence, 2017).

Поряд із цим в юридичній енциклопедії «запобігання» визначається як соціальна діяльність, що полягає в усуненні причин та умов злочинності, є різновидом соціального контролю та соціальної профілактики антигромадської поведінки, зокрема тієї, що виявляється у вчиненні злочинів (Shemshuchenko at all, 1998: 513). На думку В.В. Голіни, А.Ф. Зелінського, О.М. Литвака, до поняття «запобігання» слід відносити всі заходи превентивного характеру (Lytvak, 2004: 61; Zelynskyi, 1996: 97; Holina, 2006: 206).

Разом із тим А.П. Закалюк зазначає, що запобігання – це різновид суспільної соціально-профілактичної діяльності, функціональний зміст і мета якої полягає в перешкоджанні дії детермінантів видів суспільно-шкідливої поведінки та її проявів, передусім причин та умов останніх через обмеження, нейтралізацію, а за можливості – усунення їхньої дії (Zakaliuk, 2007: 324).

З урахуванням вищевикладеного вбачається, що значення терміну «запобігання», яке викладено в Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», повністю збігається за своїм смисловим змістом із визначенням вказаного поняття, яке надано доктринальними працями, й за своєю суттю визначає саме розроблення системи взаємопов'язаних заходів у межах реалізації внутрішньої політики держави, що спрямовані на здійснення «превенції» домашньому насиллю, створення та пропагування стереотипу нетерпимості й неприйнятності домашнього насильства в сучасному світі.

Саме в меті проведення заходів, а також часу їх проведення полягає різниця в державних заходах, спрямованих на запобігання домашньому насильству, й заходах, спрямованих на протидію домашньому насильству.

Таким чином, можемо констатувати, що до заходів запобігання проявам домашнього насильства слід відносити всі заходи, які вчиняються органами державної влади, місцевого самоврядування, а також іншими суб'єктами запобігання домашньому насильству, які спрямовані на усунення потенційної можливості вчинення домашнього насильства, а також проведення будь-яких заходів, спрямованих на підвищення рівня інформованості суспільства щодо явища домашнього насильства.

Висновки. Застосовуючи змістовний (діяльнісний) підхід до визначення поняття «державна політика у сфері запобігання домашньому насильству», пропонуємо під вказаним поняттям розуміти різновид внутрішньої політики держави, яка являє собою організовану й сплановану діяльність органів державної влади, а також їх уповноважених посадових осіб, спрямовану на підвищення рівня обізнаності суспільства щодо форм, причин і наслідків домашнього насильства, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки в приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, насамперед до постраждалих дітей, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі й обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються.

З огляду на надане авторське визначення можемо виділити характерні ознаки для державної політики у сфері запобігання домашньому насильству як різновиду державної політики: 1) це діяльність уповноважених органів публічного адміністрування, яка проявляється у формі вчинення активних дій, що спрямовані насамперед на забезпечення недопущення та профілактики вчинення домашнього насильства; 2) таку діяльність здійснюють як уповноважені органи державної влади, так і органи місцевого самоврядування, виходячи з їхньої компетенції та специфіки їхньої діяльності; 3) вказана діяльність має мету – профілактика й запобігання вчинення домашнього насильства, а також формування негативного стереотипу в суспільстві щодо вказаного суспільного явища; 4) вказана діяльність має плановий (програмний) характер, тобто вчинення будь-яких дій органами публічного управління, спрямованих на запобігання вчиненню домашнього насильства, чітко зумовлено існуванням певного плану дій, затвердженого органами публічного адміністрування, та оформлюється нормативно у формі програм дій або стратегій на найближчі роки; 5) вказана діяльність має плановий характер, тобто діяльність вчинюється поетапно (починаючи від вивчення проблематики домашнього насильства, підстав, що зумовлюють виникнення вказаного явища, й формування певного плану подальших дій, закінчуючи вчиненням вказаних дій, спрямованих на реалізацію побудованого й затвердженого плану (програми, стратегії); 6) вказана діяльність має системний характер, тобто реалізація запобігання вчиненню домашнього насильства не покладається на конкретний орган державної влади, а розподіляється між органами так, щоб кожний конкретний орган державної влади або місцевого самоврядування виконував притаманні йому дії, однак такі дії завжди спрямовані на досягнення певної цілі – запобігання домашньому насильству; 7) вказана діяльність має комплексний характер, тобто здійснюється одразу в декількох напрямках, а саме: вплив на причини виникнення домашнього насильства, формування негативного стереотипу в суспільстві щодо явища домашнього насильства, підвищення правової обізнаності суспільства, а також прав і свобод, в тому числі щодо статусу в середині родини.

Список використаних джерел:

1. Голіна В.В. Запобігання злочинності: проблеми оптимізації соціальної активності. *Вісник Академії правових наук України*. 2006. № 3 (46). С. 206–214.
2. Дем'янчук О.П. «Державна політика» та «публічна політика»: варіант перехідного періоду. *Наукові записки / Національний університет «Києво-Могилянська академія»*. Київ, 2000. Т. 18 : Політичні науки. С. 31–36.
3. За домашнє насильство – за ґрати: Як в Україні та світі борються зі знушанням у родині. 16 січня 2020 р. *Недогарківська громада* : вебсайт. URL: <https://nedogarkivska-gromada.gov.ua/news/1579157661/> (дата звернення: 30.08.2020).
4. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : навчальний посібник. Київ : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 424 с.
5. Зелінський А.Ф. Кримінологія: курс лекцій. Харків, 1996. 97 с.
6. Короткий словник з соціології / Гол. ред. Д.М. Гвішіані. Москва : Політгиздат, 1988. 479 с.
7. Політика, право і влада в контексті трансформаційних процесів в Україні : монографія / І.О. Кресіна, А.С. Матвієнко, Н.М. Оніщенко, Є.В. Перегуда, О.В. Скрипнюк та ін. ; за ред. І.О. Кресіної. Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2006. 304 с.
8. Литвак О.М. Держава і злочинність : монографія. Київ, 2004. 74 с.
9. Моніторинг ситуації реагування системи правосуддя на вчинення домашнього насильства та насильства за ознакою статі: 2019 / Ю.В. Аносова та ін. 62 с. URL: <https://dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Ukrainian%202019%20PRAVO%20Monitoring%20report.pdf> (дата звернення: 20.11.2020).
10. Підписано Указ Президента «Про невідкладні заходи із запобігання та протидії домашньому насильству, насильству за ознакою статі, захисту прав осіб, які постраждали від такого насильства». 27 вересня 2020 р. / Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/19092.html> (дата звернення: 22.11.2020)
11. Політичний енциклопедичний словник / Гол. ред. В.П. Горбатенко. Київ : Генеза, 2004. 736 с.
12. Поліція з початку року винесла 34 тисячі заборонних приписів щодо домашніх кривдників. 13 листопада 2020 р. *Укрінформ* : вебсайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3135249-policia-z-pocatku-roku-vinesla-34-tisaci-zaboronnih-privisiv-sodo-domasnih-krivdnikiv.html> (дата звернення: 20.12.2020).
13. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07 грудня 2017 р. № 2229-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.
14. Тертичка В.В. Державна політика: аналіз її здійснення в Україні. Київ : Вид-во ім. Соломії Павличко «Основи», 2002. 750 с.
15. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко та ін. Київ: Укр.енцикл., 1998. Т. 2. 202. 730 с.

References:

1. Holina V.V. (2006). Zapobihannia zlochynnosti: problemy optymizatsii sotsialnoi aktyvnosti [Crime prevention: problems of optimization of social activity]. *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy*. № 3 (46). pp. 206–214. [in Ukrainian].
2. Demianchuk O.P. (2000). “Derzhavna polityka” ta “publichna polityka” : variant perekhidnoho periodu [“Public policy” and “public policy”: a variant of the transition period]. *Naukovi zapysky [Tekst] / Natsionalnyi universytet “Kyievo-Mohylianska akademiia”*. K. T. 18 : Politychni nauky. pp. 31–36. [in Ukrainian].
3. Za domashnie nasylstvo – za graty: Yak v Ukraini ta sviti boriatsia zi znuhchanniam u rodyni [For domestic violence – behind bars: How Ukraine and the world fight domestic abuse]. 2019. URL: <https://nedogarkivska-gromada.gov.ua/news/1579157661/> [in Ukrainian].
4. Zakaliuk A.P. (2007). Kurs suchasnoi ukrainiskoi kryminolohii: teoriia i praktyka [Course of modern Ukrainian criminology: theory and practice]: navch. posib. Kyiv: Vydavnychi Dim “In Yure”. 424 p. [in Ukrainian].
5. Zelynskyi A.F. (1996). Kryminolohyia [Criminology]: kurs lektsii. Kharkiv. 1996. 97 p. [in Ukrainian].
6. Hvishiani D.M. (red.) (1988). Korotkyi slovnyk z sotsiolohii [A short dictionary of sociology]. Moskva. Politizdat. 479 p. [in Ukrainian].
7. Kresina I.O. (2006). Polityka, pravo i vlada v konteksti transformatsiinykh protsesiv v Ukraini [Politics, law and power in the context of transformation processes in Ukraine]: [monohrafiia]. K.: In-t derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho NAN Ukrainy. 304 p. [in Ukrainian].
8. Lytvak O.M. (2004). Derzhava i zlochynnist [State and crime]: monohrafiia. Kyiv. 74 p. [in Ukrainian].
9. Monitorynh sytuatsii reahuvannia systemy pravosuiddia na vchynennia domashnoho nasylstva ta nasylstva za oznakoju stati [Monitoring the situation of the justice system’s response to domestic violence and gender-based violence]. 2019. URL: <https://dcaf.ch/sites/default/files/publications/documents/Ukrainian%202019%20PRAVO%20Monitoring%20report.pdf> [in Ukrainian].
10. Pidpysano Ukaz Prezydenta “Pro nevidkladni zakhody iz zapobihannia ta protydii domashnomu nasylstvu, nasylstvu za oznakoju stati, zakhystu prav osob, yaki postrazhdaly vid takoho nasylstva” [Presidential Decree “On urgent measures to prevent and combat domestic violence, gender-based violence, protection of the rights of victims of such violence” was signed]. 2020. URL: <https://www.msp.gov.ua/news/19092.html> [in Ukrainian].
11. Horbatenko V.P. (red.) (2004). Politychnyi entsyklopedychnyi slovnyk [Political encyclopedic dictionary]. Kyiv: Henezha. 2004. 736 p.
12. Politsiia z pochatku roku vynesla 34 tysyachi zaboronnykh prypysiv shchodo domashnikh kryvdnykiv [Since the beginning of the year, the police have issued 34,000 injunctions against domestic abusers]. 2020. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3135249-policia-z-pocatku-roku-vinesla-34-tisaci-zaboronnih-privisiv-sodo-domasnih-krivdnikiv.html> [in Ukrainian].
13. Pro zapobihannia ta protydii domashnomu nasylstvu [On prevention and counteraction to domestic violence]: Zakon Ukrainy vid 07.12.2017 № 2229-VIII.
14. Tertychka V. (2002). Derzhavna polityka [Public policy: analysis of its implementation in Ukraine]: analiz yii zdiisnennia v Ukraini. K.: Vyd-vo im. Solomii Pavlychko “Osnovy”. 750 p.
15. Shemshuchenko Yu.S. ta in. (1998) Iurydychna entsyklopediia [Legal encyclopedia]: v 6 t. Kyiv: Ukr.entsykl. t. 2. 202. 730 p.